

Ks. WIEŚLAW KRAIŃSKI

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

krainsk@umk.pl

ORCID: orcid.org/0000-0002-6236-6652

Recenzja książki: *La Sessualità nella Riflessione teologica, nella Prospettiva medica e nella Dimensione giuridica, Annales doctrinae et iurisprudentiae canonicae XI*, Libreria Editrice Vaticana, Vatican 2021, ss. 1127.

Zbiorowa pozycja pt. *Seksualność w refleksji teologicznej, w perspektywie medycznej i wymiarze prawnym* jest pozycją nie tylko prezentującą aktualny stan badań dotyczący seksualności, lecz jak mówi sam tytuł, jest ujęciem interdyscyplinarnym charakteryzującym się wysokim stopniem szczegółowości. Pozycją mogą być zainteresowani zarówno teolodzy różnych specjalności, bibliści, etycy, a także przedstawiciele dziedzin psychiatrycznych, psychologicznych i w końcu kanoniści. Wielostronicowe dzieło zostało podzielone na cztery zasadnicze części.

- I. Profile antropologiczne, teologiczne i magisterium. W tej części na czoło wysuwa się refleksja Raniero Cantalamessy pt. *Seksualność – profil teologiczny i antropologiczny*, s. 13–29 oraz *Ciało i seksualność w perspektywie biblijnej* – Gianfranco Ravasiego, s. 31–51. W tej części publikacji nie zabrakło odniesienia do nauczania Jana Pawła II – *Teologia ciała w katechezach Jana Pawła II*, s. 91–111.
- II. Druga część dzieła porusza tematykę profili medycznych i kanonicznych. Przegląd problematyki zawiera kompletny opis zaburzeń psychiatrycznych z odniesieniem do ujęcia prawnego. Temat hiperseksualności i *sexual addiction* został opracowany przez dwóch autorów: profil psychiatryczny s. 159

i profil prawny s. 179. Inne podjęte tematy to: hipoaektywne zaburzenie seksualne i odniesienie do zgody małżeńskiej; impotencja seksualna w optyce medycznej i prawnej. Dla kanonistów istotne jest poruszone pytanie w artykule na s. 241–257: *Waginizm przyczyna niedopełnienia małżeństwa?*, *Impotencja czy niezdolność do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich?* – podano rozwiązania jurysprudencji.

Na szczegółowość opracowania wskazuje temat przedwczesnego wytrysku w wymiarze medycznym i prawnym, s. 281–314. Można tam znaleźć temat seksualności w wieku geriatrycznym w rozróżnieniu na problemy kobiet i mężczyzn – ujęcie medyczne i kanoniczne, choroby przenoszone drogą płciową oraz AIDS. Temat chorób przenoszonych drogą płciową ma odniesienie do jurysprudencji, co stanowi próbę odpowiedzi o ważność zawieranego małżeństwa.

Następnym problemem w omawianym przez publikację bloku jest homoseksualizm i jego odniesienie do historii medycyny. Odwołując się do homoseksualizmu przedstawiono jego charakterystykę i ewolucję w jurysprudencji rotalnej. Znajduje się tam synteza dotycząca nieuleczalności homoseksualizmu, biseksualizmu i homoseksualizmu utajonego.

Problemem aktualnym jest również przedstawienie transseksualizmu w perspektywie medyczno-psychiatrycznej. Autorzy – wybitni psychiatrzy i medycy Marco di Nicola i Maria Pepe odnieśli się do definiowania i klasyfikacji problemów terminologicznych zjawiska transseksualizmu, płaszczyny historycznej, a także ram regulacji prawnych krajowych, w tym przypadku Włochy, a także międzynarodowych.

Recenzowana i prezentowana publikacja w omawianym bloku posiada bardzo dobrze zaplanowany układ. Pierwsza kwestia, np. transseksualizm czy pozostałe wymiary dysfunkcji seksualnych, opracowane zostały przez przedstawicieli medycyny najczęściej z dziedziny psychiatrii. Następny artykuł tej samej tematyki porusza problem z punktu widzenia prawnego, i tak Linda Ghisoni odwołuje się do próby chirurgicznej zmiany płci i wyjaśnia nieważność małżeństwa transseksualisty, a w dalszej perspektywie odnosi się do rzeczywistości święceń i życia konsekrowanego.

Od strony 485 książki zostały przedstawione zaburzenia, które mogą zakłócać oraz uniemożliwiać realizowanie w sposób prawidłowy ludzką seksualność. Zostaje to zaprezentowane w dwóch artykułach następujących po sobie. Najpierw profil psychologiczny, a następnie profil prawny, dotyczący zaburzeń. Nerwice i seksualność, depresja i seksualność, uzależnienie od narkotyków i seksualność, alkoholizm i seksualność, anoreksja i bulimia i seksualność, parafilie i perwersje.

III. Kolejna część publikacji odnosi się zdecydowanie do kwestii kanonicznych związanych z wadami w obrębie zgody małżeńskiej. Odniesienie seksual-

ności do wad zgody małżeńskiej, takie jak symulacja, błąd co do przymiotu osoby bezpośrednio i zasadniczo zamierzony, warunek, bojaźń.

Warto zwrócić uwagę na zagadnienie, które nie jest obce kanonistom, zwłaszcza pracującym na polu procesowym: artykuł Paola Buselli Mondin *Seksualność i causa remota w wykluczeniu dobra potomstwa*.

Zapewne może zdziwić czytelnika, że w tej części ogromnego dzieła brakuje odniesienia do kan. 1095 KPK, który stanowi zdecydowaną materię procedowaną przez sądy kościelne. Uważna lektura potwierdza słuszność takiej koncepcji dlatego, że wszystkie kwestie przedstawione w drugiej części odnoszą się do przyczyn natury psychicznej, które mogą wpłynąć na niezdolność konsensualną zarówno podmiotową jak i przedmiotową. Uwagę kanonistów i operatorów sądowych może również zwrócić opis niszowego tytułu nieważności małżeństwa, jakim jest ignorancja – kan. 1096 KPK. Występuje on rzadko nawet w publikowanych sentencjach Trybunału Roty Rzymskiej. Ilaria Zuanazzi omawia tu ewolucję historyczną tegoż tytułu nieważności, problemy w ocenie stanu faktycznego między ignorancją, jako tytułem nieważności autonomicznym a brakiem rozeznania oceniającego. W aspekcie ignorancji odnosi się do innych postaci błędu faktycznego i prawnego.

IV. Ostatnia, część IV – *Annales* to profil karny w ujęciu komparatystycznym prawa kanonicznego i powszechnego.

Alberto Passerini przedstawia przestępstwo pedofilii w rozumieniu psychiatrycznym, a Matteo Visioli w unormowaniach kanonicznych, jako nadużycie wobec nieletnich przez duchownych.

Kolejnym zagadnieniem są przestępstwa przeciwko szóstemu przykazaniu. Temat jest typowo kanoniczny, zaprezentowany w trzech artykułach: Andrea Ripa *Przestępstwa i inne zachowania przeciw szóstemu przykazaniu w praktyce stosowania uprawnień specjalnych Kongregacji do spraw duchowieństwa*, Simone Renna *Linie proceduralne aplikacji uprawnień specjalnych przekazanych Kongregacji do spraw duchowieństwa* i wreszcie temat bardzo intrygujący – Alfredo Rava *Zdradzona czystość jako przyczyna wydalenia zakonników z instytutu – sposób procedowania*.

Ostatnie poruszane zagadnienie to przestępstwa na tle seksualnym, profile kryminologiczne i karno-śledcze. Artykuł *Przestępstwa w sferze seksualnej – techniczne profile śledcze* autorstwa Paolo Vincenzioni, pułkownika karabinierów, dowódcy wydziału do spraw brutalnych przestępstw R.O.S., świadczy o wielodyscyplinarnym dziele, w którego stworzenie zostało zaangażowane wielu specjalistów z różnych dziedzin. Roberto Zannotti, profesor nadzwyczajny prawa karnego w rzymskim Uniwersytecie LUMSA, zastępca promotora sprawiedliwości w sądzie państwa watykańskiego zamieścił artykuł *Profile kryminalne przestępstw seksualnych*. Enrico Mei,

kierownik katedry nauk medyczno-prawnych kanonicznych i karnych, profesor zwyczajny medycyny sądowej na papieskim Uniwersytecie Laterańskim – *Przestępstwa na tle seksualnym profil medyczno-prawny i kryminalny*.

Bogactwem tej publikacji jest nie tylko ogromna bibliografia. Choć mamy do czynienia z monografią, dzieło ma charakter badawczy, wraz z dyskusją i wyciągniętymi wnioskami. W wielu artykułach wyniki badań autorów przedstawione są w formie tabelarycznej i wykresów, za przykład może posłużyć artykuł o chorobach przekazywanych drogą płciową, gdzie na stronach 386–387 autor przedstawia algorytm testu na HIV, a także poziomy wiremii u osób zarażonych. Opis badań przedstawiony jest również przez Maria Grazia Pecis w artykule *Depresja w czasie pandemii, zdrowie psychiczne i seksualne*.

Odnosząc się po raz wtóry do obszernej publikacji uważam, że jest ona godna polecenia zainteresowanym różnymi dziedzinami: teologią, prawem, kanonistyką, psychiatrią i psychologią kliniczną oraz medycyną. Publikacja stanowi kompendium aktualnej wiedzy o charakterze specjalistycznym i bardzo szczegółowym.